

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Кравченко Г. Ю.	347
Організаційно-педагогічні умови викладання навчальної дисципліни «Управління розвитком» в умовах підготовки фахівців другого (магістерського) рівня	
Крокун-Баранова А. П.	351
Принципи організації військової освіти жінок	
Кропивницька Л. М., Стаднічук О. М., Кучер Л. Р.	354
Вивчення природничих дисциплін: вибір між «пасивним» та «активним» навчанням	
Ларіна І. О., Шевченко Н. О.	358
Види заохочення викладачів закладів вищої освіти в Україні	
Lisin D., Lisin Yi.	362
Computing 2-Club on Graph of Unit Disks	
Лі Юаньці	366
Емпатійна культура як базова складова професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Ло Юаньвень, Лю Сябін	370
Методи творчого самовираження майбутніх музично-педагогічних працівників у освітньому середовищі	
Лу Сюй	373
Функції дитячої періодики (на прикладі журналу «Однокласник»)	
Майстрюк І. С.	377
Складові самоосвітньої компетентності школярів	
Мальцева Л. В.	381
Формувальне оцінювання на уроках англійської мови відповідно до концепції НУШ	
Мандрікова М. О.	384
Технологія «Веб-квест» як форма інтерактивного навчання в аспекті викладання інформатики в умовах НУШ	
Мариновська О. Я.	387
Дидактичні аспекти конструювання компетентісно зорієнтованого уроку	
Мордовцева Н. В.	391
Педагогічний дискурс як дидактичне поняття	
Небитова І. А.	395
Методика організації професійного спілкування майбутніх учителів початкових класів: її зміст та етапи	
Овсюк Д. Р.	398
Семінар у формі тренінгу з написання фахових статей для здобувачів третього рівня вищої освіти	
Одерій Д. О.	401
Особливості формування іншомовної професійної компетентності майбутніх ІТ спеціалістів	

практичної підготовки. Під час реалізації методики організації професійного спілкування здійснювались спостереження за роботою майбутніх учителів початкових класів, проміжний контроль за змістом та виявом у групі здобувачів ситуацій, які виникали внаслідок педагогічного впливу.

Список використаних джерел

1. Вступ до спеціальності: навч.-метод посіб. для студ. пед. закл. освіти / за ред. Н. Лювець. Ніжин : Видавництво НДПУ, 2003. 89 с.
2. Долинська Л. Психолого-педагогічні умови ефективної взаємодії викладачів і студентів в умовах традиційної освіти. *Наукові записки Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. Київ : Главник, 2005. Вип. 26, Т. 2. С. 8–11.
3. Іванова Т. Професійна культура майбутнього вчителя. *Педагогіка і психологія*. 1995. № 2. С. 86–93.
4. Кан-Калик В. Учителю о педагогическом общении. Москва : Просвещение, 1987. 180 с.
5. Леонтьев А. Педагогическое общение. Москва : Знание, 1979. 48 с.
6. Митрофанов К. Ученичество как реализация субъектности ученика в педагогическом общении. Таллин, 1990. С. 56–61.

СЕМІНАР У ФОРМІ ТРЕНІНГУ З НАПИСАННЯ ФАХОВИХ СТАТЕЙ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Овсюк Д. Р.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Представлення результатів власного наукового пошуку здійснюється за допомогою наукового тексту. Підготовка здобувачів до роботи та створення наукових праць носить переважно теоретичний характер. Використання тренінгу як методу навчання дає можливість розвинути практичні навички створення наукових текстів. Наведені інтерактивні вправи дають змогу розвинути практичний досвід створення наукового тексту молодим фахівцем.

Ключові слова: молоді науковці, науковий текст, фахова стаття, тренінг, інтерактивні вправи.

The results of one's own scientific research are presented with the help of a scientific text. Preparation of applicants for work and creation of scientific works is mainly theoretical. The use of training as a method of teaching provides an opportunity to develop practical skills in creating scientific texts. The given interactive exercises allow to develop practical experience of creation of the scientific text by the young scientists.

Key words: *young scientists, scientific text, professional article, training, interactive exercises.*

Сучасний науково-технічний прогрес неможливий без наукового дослідження, а простір наукового дослідження неможливий без наукового тексту. Це обумовлено головним завданням наукового тексту – представляти наукові знання. Завдяки науковим працям учені оприлюднюють результати власного наукового пошуку та дослідження, спілкуються з колегами, творять нове. Окремо зазначимо, що науковий текст стає засобом самореалізації, самопрезентації, саморозвитку автора. Тому засвоєння навичок роботи з науковими текстами та створення власних наукових праць є невід’ємною складовою освітнього процесу молодих науковців.

Мета статті – представити фрагмент тренінгу з практичної підготовки молодих науковців до написання наукового тексту.

Існує велика кількість типів наукових текстів. Серед них як роботи невеликі за обсягом (тези, статті, доповіді, есе, рецензії), так і великі (дисертація, монографія, підручник). Усі вони «характеризується тим, що його основу становлять лише точні, отримані внаслідок тривалих спостережень і наукових експериментів відомості та факти» [1, с. 31].

Створення наукової праці розділено на декілька етапів. Це етап визначення категоріального апарату (мети, предмету об’єкту, ключових слів). Також визначається адресат наукового тексту. Вважаємо, що на цьому етапі доречно сформулювати назву наукової праці. Етап визначення новизни дослідження, на якому автор працює з джерелами та виділяє нове наукове знання. Етап роботи над текстом, на якому автор працює зі структурою тексту, складає план, послідовно викладає власні думки, робить висновки та пропозиції. Етап остаточної перевірки, під час якого автор «чистить» текст від зайвого, а також остаточно оформлює списки використаних джерел, посилання, анотацію [5, с. 15–17].

Підготовці здобувача до роботи з науковими працями присвячено чимало часу обов’язкової фахової дисципліни «Методологія, технологія науково-педагогічного дослідження і презентація його результатів». Однак, здебільшого отримана інформація має теоретичний характер. Оскільки отримання навичок написання наукового тексту – це перш за все практика, при виборі форми проведення семінарського заняття ми звернули увагу на такий прийом інтерактивного навчання, як тренінг. Серед переваг тренінгу: активізація роботи здобувачів під час заняття; широка можливість розробити різноманітні практичні вправи, орієнтовані на певний вид діяльності чи на певну групу здобувачів; розвиток особистості молодого науковця (зокрема, мотивації, спрямованості на самопізнання та самовдосконалення, рефлексії) [2]. Ще одною перевагою тренінгу є сприятлива, демократична атмосфера комунікації. Учасники сумісно обговорюють перебіг та результати власної роботи, діляться враженнями та отримують зворотній зв’язок від тренера та один від одного.

Реалізація загальної мети та окремих завдань тренінгу досягається через виконання учасниками спеціально підібраних тренінгових вправ. Залежно від цілей

виокремлюють декілька груп тренінгових вправ: криголами, командоутворення, розминки, комунікативні, тематичні, рефлексивні тощо [3].

Для навчального тренінгу характерними є інтерактивні вправи. Головна мета інтерактивних вправ – відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу [4]. Суть розробленого тренінгу полягає у використанні інтерактивних вправ для розвитку навичок написання наукових праць, зокрема фахових статей.

Під час проведення тренінгу учасникам були запропоновані такі інтерактивні вправи:

1. Вправа «Склади пазл». Учасникам пропонувалося близько 10 ключових слів, з яких потрібно утворити назву наукового тексту. Обсяг не мав перевищувати 10-12 слів. Назва мала бути точною, вичерпною, відображати цілі, суб'єкт, методи та/або засоби досягнення мети. Результат власного пошуку представлявся на дошці Padlet.

2. Вправа «Від назви до мети». Учасникам пропонувалося звернутися до раніше сформульованої назви майбутнього наукового тексту та на її основі утворити мету наукової праці. Наголошується, що мета не має дублювати назву, проте може розширювати та конкретизувати її. Результат власного пошуку представлявся на дошці Padlet.

3. Вправа «Науковий пошук». Учасникам пропонувалося скористатися науковими пошуковими сервісами (google scholar, репозитарій університету, сайти кафедр, електронні фахові збірки) та знайти наукові праці, дотичні до раніше сформульованої теми. Праці мають бути опубліковані за останні 5 років.

4. Вправа «Ранжування». Учасникам пропонувалося вибрати з представленого списку за значущістю до трьох методологічних підходів, якими можливо скористатися під час написання гіпотетичного наукового тексту. Відповіді було представлено в ресурсі Mentimeter.

5. Вправа «Планування». Учасникам пропонувалося скласти план викладу головних ідей майбутнього наукового тексту. Під час виконання завдання особлива увага приділялась формулюванню новизни наукової праці. План мав відповідати вимогам чіткості, логічності та послідовності розгортання інформації.

6. Вправа «Навиворіт». Учасникам був представлений висновок зі статті. Спираючись на отриману інформацію, потрібно було відтворити: назву статті, мету статті, приблизний зміст, основну думку та наукову новизну статті. Результат роботи представлявся на дошці Padlet.

7. Вправа «Робота над помилками». Учасникам був представлений список використаних джерел із помилками. Керуючись діючим стандартом ДСТУ 8302:2015, потрібно було знайти та виправити всі допущені помилки.

Запрошеним експертом тренінгу була Л. Штефан, доктор педагогічних наук, професор, відповідальна за випуск університетського фахового журналу «Теорія та методика навчання та виховання». Учена з практичної точки зору розповіла про основні етапи підготовки статті до друку в науковому виданні, як-от: вибір журналу для публікації; питання, на які відповідає рецензент під час роботи; етапи перевірки статті на плагіат, серед яких попередня перевірка у відкритих антиплагіатних програмах та фінальна в спеціалізованих. Експертом були висвітлені типові помилки наукових текстів, поданих до друку, серед яких – самоплагіат,

використання зі статті у статтю одних і тих самих джерел; неправильно оформлені референси.

На етапі рефлексії здобувачами було зазначено поглиблення обізнаності та набуття практичних навичок у створенні наукових текстів, зокрема фахових статей.

Отже, використання тренінгу загалом та інтерактивних вправ зокрема: стимулювало активність та вмотивованість молодих науковців до саморозвитку та самонавчання; надало досвід розв'язання конкретних практичних ситуацій створення наукового тексту; створило доброзичливу робочу атмосферу пізнання та апробування нового. Представлені вправи можуть використовуватися самостійно та в комплексі для розвитку практичних компетентностей роботи з науковим текстом для здобувача третього рівня вищої освіти.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці інших інтерактивних вправ та формування цілісного навчального тренінгу з написання різних типів наукових праць.

Список використаних джерел

1. Башкір О. І. Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів : навч.-метод. посіб. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с.

2. Зубрицька Т., Зубрицька Л. Тренінг як метод професійно орієнтованого навчання. *Нові технології навчання*. 2020. № 94. С. 143–148.

3. Ігри та вправи для тренінгів (зі скарбнички неформальної освіти) URL: <https://www.gurt.org.ua/articles/43009/> (дата звернення: 19.02.2022).

4. Методичні матеріали. Інтерактивні вправи. URL : http://metodichka.at.ua/publ/teorija_metodika_tekhnologiji/interaktivni_tekhnologiji_na_vchannja/interaktivna_vprava/2-1-0-15 (дата звернення: 19.02.2022).

5. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ

Одерій Д. О.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця
м. Харків, Україна

У статті обґрунтовано необхідність аналізу особливостей формування іншомовної професійної компетентності майбутніх ІТ-спеціалістів. Відповідно до мети, сформульовано суть іншомовної професійної компетентності, визначено її структуру та особливості на основі аналізу специфіки діяльності фахівців ІТ галузі та ролі іншомовної підготовки для її успішного здійснення.